

Stockholm 2014-06-25

Handlingsplan inför valet 2014: Det behövs mer än vackra ord för att ersätta djurförsök!

EU:s direktiv om djurförsök fastställer att alla djurförsök ska ersättas så snart det är vetenskapligt möjligt. Det är bra. Det är också bra att regeringen föreslagit och riksdagen godkänt att ett kunskapscenter för 3R*-frågor ska etableras och att myndigheter ska ta fram 3R-handlingsplaner. Dessa beslut är viktiga och bra första steg. Men det behövs mer än vackra ord för att ersätta djurförsök. Fortfarande saknas strategier, tillräckliga resurser, tydliga mål och samordning för att ersätta fler djurförsök.

Att ersätta djurförsök är inte bara en djurskyddsfråga. Det är i högsta grad även en fråga om att satsa på modern forskning för medicinska framsteg och ökad kemikaliesäkerhet. Användningen av kemikalier fortsätter att öka, men hälsoriskerna är dåligt utredda och testkraven i EU:s kemikalielagstiftning är otillräckliga. För att kunna ställa rimliga krav på riskbedömning krävs att dagens dyra, tidskrävande djurtester ersätts med snabbare och billigare, djurfria tester som bättre förutsäger risker för människor. En målmedveten satsning på *in vitro*- och *in silico*-modeller (cell- och datormodeller) bidrar dessutom till att Sverige får en framskjuten position på en växande kommersiell marknad bl.a. för riskbedömning av kemikalier.

Frågor om djurförsök och djurfri forskning spänner över flera departement, bl.a. Landsbyggsdepartementet som har ansvar för djurskyddsfrågor och 3R-frågor, Miljödepartementet för riskbedömning av kemikalier, Utbildningsdepartementet har ansvar för forskningsansatser och utbildning och Socialdepartementet för frågor som rör vissa specifika produkter som läkemedel, medicintekniska produkter och kosmetika.

* De 3R:en står för de engelska orden Replace, Reduce och Refine. Replace innebär att djurförsök ersätts med djurfria metoder och Reduce betyder att antalet djur som används i ett försök minskas (minimeras) genom t.ex. bättre försöksplanering. Refine innebär att förfina försöken, dvs. minska lidandet genom t.ex. smärtlindring och bättre djurhållning.

Vår handlingsplan för politiska åtgärder under mandatperioden 2014-18

1. Avsätt tillräckliga resurser till ett 3R-center, Nationella kommittén, de djurförsöksetiska nämnderna samt myndigheter som ska ta fram 3R-planer

Riksdagen har godkänt att ett kunskapscenter för 3R-frågor ska upprättas och Jordbruksverket kommer att få i uppdrag att påbörja arbetet med att sätta upp 3R-centret. Men 3R-centret har inte fått någon öronmärkt finansiering, utan ska bekostas inom ramen för jordbruksverkets budget. Forska Utan Djurförsök anser att centret måste få tillräckliga resurser både för att utföra viktigt arbete och bekosta forskning, utredningar mm. En utredning ("3R-utredningen") som lämnades till regeringen i juni 2012, föreslog en budget på 10 miljoner per år.

3R-centret ska upprättas vid Jordbruksverket och där "knytas till den nationella kommittén för skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål". Nationella kommittén är idag ett rådgivande organ till Jordbruksverket, med personal från Jordbruksverket på ordförandeposten. Forska Utan Djurförsök anser att Nationella kommittén måste få en mer självständig, exekutiv roll, att det ska tas fram målinriktade planer för kommitténs arbete och att det måste finnas tillräckligt med resurser (budget och personal) för att bedriva arbetet.

Även de regionala djurförsöksetiska nämnderna måste få tillräckliga resurser, t.ex. genom handläggare.

2. Ta fram strategier för att ersätta djurförsök, inte minst inom medicinsk forskning och för att målmedvetet ersätta plågsamma försök på djur.

3R-centret, Nationella kommittén och forskningsfinansierande myndigheter behöver få tydliga uppdrag att formulera och följa upp strategier inom dessa områden. Särskilda insatser måste göras för att få till stånd strategier för hur fler djurförsök inom medicinsk forskning och särskilt plågsamma försök ska kunna ersättas.

I februari 2014 röstade riksdagen för en proposition från regeringen där bl.a. ingick att ett 3R-center ska upprättas och att myndigheter ska ta fram handlingsplaner för att arbeta med 3R-frågor. Det är bra. Notera dock att kravet på handlingsplaner inte gäller för universitet, forskningsfinansierande myndigheter eller de djurförsöksetiska nämnderna. Det finns heller ingen plan för hur kravet på att upprätta handlingsplaner ska införas och följas upp.

Handlingsplaner för 3R-arbete bör krävas av alla instanser som kan bidra till att ersätta djurförsök - även ansvariga departement, myndigheter, forskningsfinansiärer och djurskyddsorganen. Alla måste arbeta utifrån samma målbild och en nationell samordning ske! Även detta måste finansieras.

3. Öka resurserna till forskning för att ersätta djurförsök

Sedan 2009 har Sverige avsatt 13 miljoner kr/år till 3R-forskning via Vetenskapsrådet. Beloppet har inte höjts sedan dess, och vi tycker att det är hög tid att öka anslagen till denna viktiga forskning!

Det behövs också öronmärkta pengar för att uppnå mål i de strategier som tas fram enligt punkt 2 ovan.

4. Särskilda satsningar måste göras på att ersätta kemikalietester på djur

Målet är att ersätta djurtestad riskbedömning med effektivare, billigare och mer relevanta djurfria riskbedömningsmetoder. Det gör det möjligt att riskbedöma fler kemikalier och för fler "end-points" till en lägre kostnad, samtidigt som djurtester ersätts.

Forska Utan Djurförsök har identifierat forskningsinitiativ och politiska insatser som behövs för att så snabbt som möjligt kunna ersätta djurförsök med en mer kostandseffektiv och prediktiv riskbedömning: "nya toxikologin". Strategin inkluderar förändringar som behövs i REACH och annan kemikalielagstiftning och behovet av ett institut för toxikologi med uppdrag att driva forskningen framåt. Vår strategi för att ersätta kemikalietester på djur innehåller sju punkter:

- 1) Ta fram långsiktiga strategier för bättre riskbedömning - utan djurtester.
- 2) Använd integrerade testmetoder/intelligenta teststrategier.
- 3) Utvärdera djurtesterna och ta bort krav på tester som inte tillför värdefull information.
- 4) Lagstiftningen och rådgivande dokument måste uppdateras för att underlätta för industrin att använda andra metoder än djurtester.
- 5) Se till att de 3R:en tillämpas fullt ut.
- 6) Se till att företag och universitet involveras mer i arbetet med att ta fram nya riskbedömningsmetoder.
- 7) Öka resurserna till forskning inom toxikologi och utveckla processer för att främja kommersialisering av djurfria metoder för riskbedömning.

Läs mer om våra förslag kring djurfri riskbedömning av kemikalier här:

www.forskautandjurforsok.se/forskarrummet/ny-toxikologi/handlingsplan.php

Karin Gabrielson Morton
Sakkunnig
Forska Utan Djurförsök
karin@forskautandjurforsok.se
070-191 10 47